

LBRIS

We know
books

MIREL TALOȘ

**ANTICARIATUL
DE IDEI**

unsprezece proze despre sfârșitul culturii

Prefață de
MIRCEA PLATON



Cuprins

Prefață	7
Noi curmăm naufragiul culturii!	13
Poliția tipăriturilor	23
Asasinarea lui Vergiliu	34
Plutonul de execuție	40
Îngroparea filosofiei în cimitirul de idei	50
Amurgul cărților	56
Momentul zero al sculpturii	69
Zori înșelători	75
Anticariatul de idei	84
Salonul refuzaților	90
Renașterea ideilor	98

Ofertă completă
BIBLIOTECA RAO

Ficțiune pentru adulți

CLASICI CONTEMPORANI

Miguel Delibes	<i>Ereticul</i>
William Faulkner	<i>Hoțomanii • Isoadă în țărăniță • O parabolă • Recviem pentru o călugăriță</i>
Gabriel García Márquez	<i>N-am venit să țin un discurs</i>
Witold Gombrowicz	<i>Jurnal - vol. I • Jurnal - vol. II</i>
Hermann Hesse	<i>Cele mai frumoase povestiri vol. 1 - Colecția Nobel • Cele mai frumoase povestiri vol. 2 - Colecția Nobel</i>
James Joyce	<i>Stephen eroul</i>
André Malraux	<i>Carnet din URSS 1934</i>
Thomas Mann	<i>Casa Buddenbrook vol. 1 - Colecția Nobel • Casa Buddenbrook vol. 2 - Colecția Nobel</i>
William Saroyan	<i>Aventurile lui Wesley Jackson • Nebunie în familie</i>
John Steinbeck	<i>Călătorii cu Charley</i>
Stefan Zweig	<i>Amoc. Obsedatul</i>

AUTORI CLASICI

Johann Wolfgang Goethe	<i>Poezii. Vol. 1</i>
------------------------	-----------------------

LITERATURĂ CONTEMPORANĂ

Angela Becerra	<i>Ella</i>
Adrienne Celt	<i>Chemarea focului</i>
Carlos Franz	<i>Deșertul</i>
Jack Fernley	<i>America uber alles</i>
Carlos Franz	<i>Locul în care a fost paradisul</i>
DeSales Harrison	<i>Adâncuri sălbatice</i>
Nathan Hill	<i>Nix</i>
Howard Jacobson	<i>Chestiunea Finkler • J</i>
Sarah Lark	<i>O speranță la capătul lumii • În țara norului alb • Cântecul maorilor • Aurul maorilor • În umbra arborelui Kauri</i>
Siegfried Lenz	<i>Un moment de reculegere</i>
Colum McCann	<i>Goana nebună a lumii</i>
Patrick Modiano	<i>Dora Bruder • Un pedigri</i>
Rosa Montero	<i>Nebuni din nubire • Cei iubiți nu mor niciodată</i>
Tea Obrecht	<i>Sofia tigriului</i>
Sara Stridsberg	<i>Forța iubirii</i>

AUTORI ROMÂNI CONTEMPORANI

Anghel Andreescu	<i>Acțiunile separatiste</i>
Anghel Andreescu, Dan Andreescu, Dan Bardaș	<i>Efectul migrației asupra securității României și a Europei</i>

bine și pentru noi și putem spune că te-am încurajat. Dacă nu iese nimic, se cheamă că, vezi, e mai bine să fii prudent pentru că nu se poate schimba nimic.

Cartea aceasta, prin stilul și problematica ei, reaffirmă demnitatea literelor române de azi, mult prea ahtiate uneori să-și facă din șira spinării fundă pentru export. *Anticariatul de idei* nu caută o piață, ci conștiințe. Sper să le găsească: aici și în lumea largă.

Mircea Platon

Noi curmăm naufragiul culturii!

NOI CURMĂM NAUFRAGIUL CULTURII, schimbându-i în întregime înțelesurile. Noi ridicăm un nou catarg pe care nu îngăduim să se scrie altceva decât propriile noastre îndemnuri. Cultura cea veche a fost doar un veșmânt strălucitor, impresionant, ca o mantie medievală, împodobită cu bijuterii opulente, colorată deșănțat. Cei care au deținut despotoc puterea veacuri la rând, cu fălcile și mințile lacome, s-au folosit de ea ca să-și etaleze o închipuită superioritate față de cei mulți, cărora le-au îngăduit drumul spre acea cultură. Cartea, acest obiect părăginit, funest în consecințe, trebuie suprimată, ea este un simbol al vechiului spirit, al lumii celei vechi, al culturii retrograde, al culturii elitiste, nedemocratice. Vechea cultură, o butaforie, o îngrozitoare decepție, strălucea pentru puțini, în timp ce alții, mulți, erau închiși într-o colivie de

unde puteau să-i vadă pretinsa strălucire, fiind socotiți nedemni să o atingă vreodată. Acestora, mulți, „cultura“ le pătrundea dureros prin carne! Arătăm acum vechii culturi drumul spre colivie și spre foc!

Ropote de aplauze entuziaste întrerupseră inspi-ratul vorbitor ce scruta mândru mulțimea; cuvintele lui, precum un bici, plesniseră încheieturile „vechii“ culturi, îngenunchind-o. Îl inspira reverența cu care era privit; i se părea că, în urma discursului său elec-trizant, aerul din piața publică vibra ca o tapiserie de fluturi. Continuă grăbit, convins că era însăși loco-motiva istoriei.

– Noi smulgem cultura din tenebre! Acum avem o cultură care strălucește pentru cei mulți. Avem televiziune pentru toți, avem muzică pentru toți, avem filme pentru toți, avem spectacole pentru toți! Avem o cultură pentru toți și, mai ales, avem o cultură la care participă toți! Cine a sprijinit cu aur îmbibat cu sânge creația în vechea cultură? Împărați plini de cruzime, stăpâni de sclavi, stăpâni de suflete, asupritori, papi veroși, mănăstirile proprietare de latifundii și de șerbi, industriași, bancheri, exploatatori, ascunși cu toții în spatele nobilului nume al lui Mecena, el însuși un stăpân de sclavi! Și chiar dacă toți aceștia au ademenit suflete curate uneori, în scopul creației, acea crea-ție, totuși, trebuie blamată, pentru că este dedicată

veroșilor care au comandat-o și este plătită cu truda celor mulți. Roși de neliniști, ne liniștim doar atunci când nu vom mai vedea în fața ochilor cărți, cu care creierele noastre să fie manipulate înspre trecut, înspre vechi! Cartea este un abator de suflete! Purtăm în noi tristețea profundă a celor care, alăptați de sufe-rință, mii de ani nu au avut drum liber spre „cultură“. Noi ținem pe umeri durerea celor care secole de-a rân-dul au înălțat cu sudoarea lor opere megalomane, clă-dite pe suferință și deznădejde, împlântate în pământ exclusiv pentru a satisface orgoliile unor tirani, săr-bătorite apoi drept „cultură“. Noi suntem Revoluția culturii, Reforma culturii, Purificarea culturii! Noi suntem vântul care spulberă tot ceea ce este gunoiul vechiului, lăsând loc lăstarelor unei lumi noi! Tăcerea și suferința celor care au fost atâta vreme ținuți departe de acea cultură ne obligă să fim acum fără îndurare! Noi întoarcem plânsetul lor în furie purificatoare! Să ardă cărțile!

Șeful *Comitetului de purificare culturală* își încheie discursul extaziat, cu ochii rătăciți mistic în sfera de aur viu a lunii, convins de faptul că pătrunsese prin cuvintele lui adânc în conștiința deliranților ascultători din fața lui. Urlase din răspuțeri, cu rezonanțe nebănu-ite, care semănau deseori cu răgetele unui măgar, nu atât pentru a fi auzit, cât pentru a încărca vocabulele cu

tonurile urii care îl măcina. Mulțimea îl ascultase ca pe un profet, cu entuziasm nedisimulat. Se socotea unul dintre fermenții reformei culturale în plină desfășurare. Când își încheie discursul, flăcările începuseră să devoreze biblioteca. Mulțimea se uita la foc ca la un rug medieval; cineva porni un refren binecunoscut, „Îmi ajunge muzica“, și întreaga mulțime începu să-l fredoneze, cu vocile îmbrățișate parcă în văzduh, într-o împărțășire unanimă, vrând să dea momentului nuanțe mistice. Un delir eliberator. Cineva adusesese câteva coșuri cu covrigi ce se împărțiră participanților, ca o cuminecătură. Din entuziasmul lor se desfăcu un curcubeu neașteptat, pe care îl priviră ca pe un semn ce le întări credința în justetea acțiunii în care se prinseseră împreună. Din curcubeu se strecură în trupurile lor o lumânare unanimă ce le întări sentimentul de comuniune. Adăparea din ugerile întunericului serii făcea din ei o masă comună.

Pe scenă urcase un nou vorbitor. Mulțimea, deși cânta înfiorată, se opri ca la un semn și își îndreptă atenția spre el. El își ridică mâinile, le întoarse spre spate și apoi le prăvăli în față, ca și cum ar fi comandat un atac al cavaleriei.

– Spre falsele elite culturale să ne îndreptăm furia! Elitele care au transformat cultura într-un joc de societate, o floare artificială, o reverență ipocrită, o falsă

elevație, o orgie de mărgele, un fruct al snobismului, în care se lăfăiau ca niște trântori netrebuincioși. Ei nu făceau nicio deosebire între jocul de cărți și cărți; și jocul de cărți, și cărțile le îngăduiau să pună o barieră între ei și cei mulți, să-și etaleze superioritatea. Acum noi facem un semn de adio vechii culturi, dar și celor care au creat-o. Brațele celor care au comandat această cultură sunt chiar brațele care au făcut această cultură. Cel care a ridicat un monument unui papă cu conștiința de plumb are el însuși conștiința de plumb. Un filosof care a scris, subvenționat rușinos și degradant de un tiran, este el însuși un tiran, un tiran al spiritului. Un pictor care a făcut un portret idealizat unui rege însetat de suflete este el însuși de condamnat. Un arhitect care a creat mari arhitecturi publice în slujba unui megaloman este el însuși un megaloman. Un compozitor care a „onorat“ o simfonie cu numele unui tiran este el însuși un tiran. Statuia compozitorului acestuia, întreținut de „aristocrați“ pe truda celor mulți, căruia nu merită să-i mai rostim numele în aceste sublime momente, trebuie să piară și ea. Craniile statuiilor trebuie nimicite! Să plece spiritele rele din statui și din basoreliefuri! Noi suntem paratrăsnetul istoriei! Noi suntem apusul neiertător al vechii culturi!

Ca și cum momentul fusese plănuțit, din mulțime ieșiră în față câțiva revoluționari cu barosuri mari, de

mină, și se rezează spre statuie ca niște hiene ideologice. Biata statuie, lovită întâi în picioare, îngenunche umilită, pentru ca, în scurt timp, să fie întinsă pe caldărâm. Revoluționarii culturii se buluciră spre ea, să rupă câte o bucată din fragila coajă de bronz, drept suvenir.

În față apără un nou vorbitor, care se adresează mulțimii pe un ton matur și grav; se socotea un judecător al istoriei.

– Iată, unul dintre acei reprezentanți ai vechii culturi, al cărui nume a fost purtat în aură de-a lungul veacurilor, un proprietar de sclavi, pe numele său Cicero, ne spune, scrutând arogant veacurile cu o seriozitate oribilă, cu ton impunător, de stăpân de sclavi, următoarele vorbe: „O cameră fără cărți este ca un trup fără suflet“. Iată, deci, că un detestabil proprietar de sclavi, tot ce poate fi mai subuman, care a trăit acum două mii de ani, ne spune nouă acum, ca și cum el ar putea reprezenta un etalon moral, că fără carte nu suntem nimic! Noi suntem oglinda societății! Noi, nu Cicero!

Nici nu încheie bine și în față apără alt vorbitor, cu ochii aprinși de ură, gata să reverse în cuvinte furia ce plesnea în el.

– Să săpăm în noi și să scoatem ultimele rămășițe ale religiei! Cultura s-a desprins din religie, acel opiu al popoarelor, acel blestem, cum bine a fost numit, acel

drog, cea care a sufletelor, cea lesă ce a ținut de gât suflete și popoare, liniștite și supuse. Cultura nu există fără religie, din religie s-au înălțat toate nenorocirile pe care noi, acum, încercăm să le ștergem din viața noastră și din memoria noastră. Închizând religia în biserici, cu lacăte, am închis o arhitectură de abisuri ce țineau omul departe de propria lui viață. Liderul unui popor asuprit din Africa spunea așa: „Când au venit europenii, noi aveam pământul și ei aveau *Biblia* și ne-au spus să ne rugăm cu ochii închiși, iar când am deschis ochii noi aveam *Biblia* și ei aveau pământul“. Pentru ce trebuie să scoatem religia din viețile noastre? Pentru că religia a fost, încă de la zămislirea ei, un instrument de exploatare, o școală a ipocriziei. Cum altfel să privim faptul că încrederea în Dumnezeu a fost o lozincă trecută acolo unde Dumnezeu ar fi vrut cel mai puțin să fie trecut, pe bani? Pentru că ea, mama culturii, a fost folosită în scopuri egoiste, mercantile, exploatoare. Cea mai bună dintre lumi este lumea fără religie și fără cultură! Moarte religiei, mama culturii! Nu mai vrem să fim recruții lor!

Ropote de aplauze răsplătită scurtul, dar inspiratul discurs, un flux ademenitor de idei revoluționare cu iz de opiu, ce scăldase mulțimea în lacrimi. Încă un vorbitor se rezează să construiască o roată imensă de cuvinte ascuțite menite să sfredească vechea cultură

până la saltul sângelui. Continuă cu o voce fermă, de comandă, în timp ce participanții lansau lampioane vibrante cu care voiau să lumineze întunericul vechii culturi, ca sclipirea unui nou Luceafăr. Se adusese un camion de băutură acidulată, un ulei de camfor ce stimula starea de grație ce învăluise sufletele necitite ale participanților la sublima adunare. Două tramvaie se ciocniră în apropiere; șeful *Comitetului de purificare culturală* se grăbi să încarce banalul incident cu semnificații metafizice:

– Aceasta este ciocnirea filosofică dintre vechi și nou!

Mulțimea aplaudă frenetic neașteptata inspirație a intervenientului. Pe scenă intrase un nou vorbitor care începu să peroreze gesticulând cu mâinile, ca și cum ar sugruma un dușman din fața lui.

– Vechea cultură a fost o cultură a cuvântului, a cărții multiplicată de aurarul Gutenberg, laudată și preaslăvită, socotită izvor de tămăduire, de bine! Să vă aduc aminte că *Lupta mea* a fost o carte care a dus la cel mai mare război și la cea mai mare vânătoare de suflete? Să vă aduc aminte că *Biblia* este o carte și că în numele ei s-au pornit războaie și s-a distrus chiar o parte din „vechea” cultură? Noi suntem armura lucidă a noii culturi, cei care trebuie să judecăm vechea cultură și să o purificăm. Ce au adus bun cărțile? Au construit case pentru săraci, au vindecat inegalități,

au pedepsit asupritori? Nu! Au creat doar lumi imaginare, la marginea vieții, l-au îndepărtat pe om de realitatea radicală, adică de viața lui. Cărțile au transformat viața într-o sofisticărie intelectuală, substituind spontaneității vieții cultura și reflecția inutilă, bolnăvicioasă. Vechea cultură a separat omul de realitate, transformându-l într-un individ paralel cu viața, scoțându-l în afara istoriei. Vechea cultură, o invitație în depărtări, este opusul realității. Cărțile sunt făcute să ne modeleze mintea. Litera trebuie înlocuită cu gestul! Făcute cu litere de plumb, otrăvite, cărțile trebuie să moară! Moarte cărților! Să le transformăm în cenușă! Vechea cultură este un cod, pentru noi cultura este libertate! Vechea cultură este un spectacol grotesc! Să spunem adio tristului și păgubosului obicei de a citi! Astăzi nu mai suntem ca acum sute sau mii de ani. Astăzi punem preț pe ceea ce vedem, pe împletirile de imagini.

Un nou vorbitor se repezi spre scenă, cuprins de o furie spontană, pe care voia să o împărtășească cu generozitate celor din jurul lui. Părea atât de motivat, încât ar fi putut smulge și nisipul din valuri...

– Cultura nu mai este un spațiu al snobismului, ci un spațiu al eliberării. Înainte consumam cultură pentru că voiam să fim într-un anumit fel, să ne punem o mască de cârpe, pe care societatea o cerea de la noi,